

Více než pětina domácností si přilepšuje sociální dávkou

■ Přes bohatnoucí českou ekonomiku klesl objem vyplacených dávek poprvé po čtyřech letech až loni.

Přes dvacet procent českých domácností pobírá každý měsíc nějakou dávku od státu. Na dotaz deníku E15 statistici ČSÚ dopočítali, že v roce 2016 pobíralo některou ze sociálních dávek vyjma důchodů celkem 21,6 procenta domácností. Podíl přitom příliš neklesá ani v době hospodářského boomu země. Od roku 2014 inkasuje dávky stabilně kolem 22 domácností ze sta. Česká ekonomika přitom od té doby o více než desetinu zbohatla.

SYSTÉM A VÝDAJE

„Jde o číslo přiměřené tomu, na co česká ekonomika reálně má a že netrpí absencí sociálního smíru,“ soudí hlavní ekonom Cyrrusu Lukáš

Kovanda. Celkový účet státu za výplatu sociálních dávek přitom až do loňska léta rostl. Po odečtení výdajů na důchody chronicky rostoucí vlivem stárnoucí populace vyplatil loni stát celkem 108 miliard korun, tedy nejméně od roku 2013. Šlo nicméně o první pokles vyplacených dávek za poslední čtyři roky. Největší část rozdělovaného balíku peněz zaměřila loni k lidem v rámci dávek státní sociální pomoci, následovaly nemocenské a výplaty rodičům na mateřské dovolené.

„Systém sociálních dávek v Česku neohrožuje udržitelnost veřejných financí a ve srovnání s jinými zeměmi by se dal charakterizovat jako průměrně štedrý. Dávky jsou patrně docela dobře zacílené, neboť rozdíl v příjmové nerovnosti před zahrnutím

dávek a po něm je u nás výraznější než v jiných zemích,“ soudí hlavní ekonom poradenské společnosti Deloitte David Marek. „Patříme mezi středně bohaté země, jejichž výdaje do sociální oblasti jsou v poměru k velikosti ekonomiky nižší než výdaje bohatých zemí ze severní Evropy, ale vyšší než většiny vyspělých zemí OECD,“ dodává hlavní ekonom UniCredit Bank Pavel Sobíšek.

Jakoukoli dávku vyjma důchodů pobíralo předloni

21,6
procenta domácností.

KLESAJÍCÍ TREND

Solidní výkon ekonomiky loni dokázal ušetřit především na výplatách nezaměstnaným, zároveň prořídly i řady nejchudší části české populace. Dávky v hmotné nouzi, mezi něž patří příspěvek na živobytí nebo doplatek na bydlení, vyšly loni na 7,4 miliardy korun, zatímco o rok dříve na nich stát vyplatil o dvě

miliardy více. Také poslední data o výplatách sociální podpory na děti z chudých rodin mají klesající trend. Zatímco v lednu 2017 vyplatili úředníci přídatky na děti 359 tisícům lidí, letos v lednu už jen 281 tisícům. Podobně se snížila i celková vyplacená částka, a to na necelých 168 milionů korun. Přídatky na dítě budou od letoška dostupné většinu možností lidí, a navíc se zvýšily o tři sta korun měsíčně. Ovšem jen těm, kdo pracují. „To vše ale nemá žádný efekt pro velkou skupinu lidí žijících pod hranicí chudoby,“ říká Klára Kalíšková z think tanku IDEA a VŠE v Praze.

DEFORMACE TRHU

Podle ekonomů Miroslava Zámečnicka nejde o to, že by dávky byly vysoké, ale že jsou špatně nastavené. „Mají rušivý vliv na trh. To souvisí především s podporou bydlení, která je nastavena tak, že deformuje tržní úroveň,“ uvádí Zámečnick. Demotivující pro nástup do práce je podle něho jen slabý odstup mezi nejnižšími

mzdami a příjmy od státu. „Jediným lékem je, že nízké mzdy začnou výrazně růst, ale pak je třeba zachovat stabilní výši dávek, aby vznikla motivační odměna,“ dodává ekonom.

Podle studie IDEA v roce 2013 pobíralo sociální dávky (vyjma důchodů) 80 procent lidí ohrožených chudobou a zároveň 30 procent lidí, kteří nejsou chudí. U lidí, kteří nespádají do kategorie chudých, šlo nejčastěji o rodičovskou a o dávky v nezaměstnanosti. K lidem ohroženým chudobou podle této studie směřovalo 38 procent všech výdajů na sociální dávky. Novější údaje k dispozici nejsou, ale trend se nejspíš příliš nezměnil.

NÁZORY str. 13

Připravili

Adéla Čabanová

Jaroslav Bukovský



Štěpán Křeček: Každý Čech si za život sáhl na podporu

■ Řada lidí si v Česku žije nad poměry a dotuje to stát, říká ekonom BH Securities, který zároveň vyučuje na Vysoké škole ekonomické sociální politiku a moderní chudobu.

EB Nakolik je český sociální systém velkorysý?

Sociální systém by měl pomáhat potřebným a zároveň motivovat k práci jakožto nejpřirozenějšímu způsobu obživy. V České republice však existují skupiny obyvatel, kterým více vyhovuje život na sociálních dávkách a do práce se nehrnou. To je velký problém, který vypovídá o přílišné štedrnosti sociálního systému a jeho špatném nastavení.

EB Některou ze sociálních dávek vyjma důchodu bere

V Česku zhruba 22 procent domácností. Je to hodně?

V případě, že jako určitou formu sociální podpory budeme počítat i daňové úlevy a dotace, tak v České republice v podstatě neexistuje člověk, který by v průběhu života neobdržel nějakou sociální podporu. To samozřejmě ukazuje, jak absurdní celý systém je. Nejde v něm totiž o pomoc potřebným, ale o vytváření pocitu jistoty.

EB V čem sociální podpora v Česku selhává?



Foto: archiv

!! Systém sociální podpory je absurdní. Nejde v něm o pomoc potřebným, ale o vytváření pocitu jistoty.

Vedle nastavení důchodového systému a nedostatečné podpory rodin s dětmi je to zneužívání některých sociálních dávek.

Nejkřiklavější je to u doplateků a příspěvků na bydlení, kdy si řada lidí žije nad poměry a dotuje to stát. Na druhé straně pak stojí obchodníci s chudobou,

kterým stát dotuje pochybné podnikání.

EB Jak vnímat fakt, že ani spolu s růstem ekonomiky výrazněji neklesá objem vyplacených dávek? Rozšiřují se okruhy lidí, kteří mají na sociální dávky nárok, nebo rovnou vznikají nové sociální dávky. Výplata

podpor v nezaměstnanosti tak například dlouhé roky neklesala, ačkoli počet nezaměstnaných ubýval. To je způsobeno systémem výpočtu podpor v nezaměstnanosti, kde se zohledňuje výše mzdy a věk. Nezaměstnanými se přitom ve větší míře stávají starší lidé, kteří mají nárok na delší výplatu podpor v nezaměstnanosti.

Jak velkou hrozbou je v Česku chudoba?

Česká republika má dlouhodobě nejnižší ohrožení chudobou v rámci celé Evropské unie. Míra chudoby je však v každé zemi nastavena různě, takže mnoho Němců či Rakušanů pod hranicí chudoby by v Česku nebylo bráno jako chudí.